

Stand og Forening

Norsk psykiatri i 1980-årene — utbyggingsplaner og oppgaver.

BJØRN CHRISTIANSEN

*Institutt for samfunnspsykologi,
Universitetet i Bergen*

Undertegnede har i en tidligere artikkel i tidsskriftet (februar 1983) sett på psykologtett-heten i de forskjellige fylker og gått inn for at Norsk Psykologforening i tiden som kommer bør prioritere arbeidet med å analysere utbyggingsplaner for psykologtjenesten på fylkesnivå.

De som i begynnelsen av syttiårene gjennom Helsedirektoratet forsøkte å få greie på hvilke psykologbehov man anså å være til stede innen helsevesenet, ble møtt med at man ikke hadde noen separate behovskalkyler for psykologer, men at man i det store og hele arbeidet ut fra at psykologbehovet og psykiaterbehovet ville forholde seg til hverandre i forholdet 1 til 1 innenfor det offentlige helsevesen.

I Tidsskrift for Den Norske Lægeforening for 20. mai d.å. er gjengitt en del tabeller som viser den fylkesvise fordeling av psykiatere og barnepsykiatere pr. 1/12-82, og også en oppgave over hvilke utbyggingsmessige målsettinger som er blitt formulert av Norsk Psykiatrisk Forening og Norsk Barnepsykiatrisk Forening når det gjelder tidsrommet frem til år 1990. Tallene må antas å være av interesse for psykologer på bakgrunn av de prognosekoblinger som tidligere er blitt gjort og også på bakgrunn av den nære kontaktflate som eksisterer mellom de to profesjoner ved de fleste helseinstitusjoner.

Taloppgavene i legetidsskriftet fremkommer i en delinnstilling fra et utvalg nedsatt av legeforeningens sentralstyre for å se på den nåværende stillingsstruktur ved sykehusene. Hva man ønsket å få vurdert er hvilket behov som er til stede innenfor forskjellige spesialområder, ut fra fremtidige sysselsettingsmuligheter, for deretter evt. å gå inn for å omgjøre utdanningsstillinger til faste legestillinger.

Hverken innenfor barnepsykiatrien eller innen voksenpsykiatrien mener utvalget at det for tiden er aktuelt å fremme forslag om stillingsomgjøring. Utvalget knytter følgende kommentarer til det psykiatriske fagområdet:

«Hovedproblemet i norsk psykiatri i dagens situasjon, er i første rekke en utvikling av en psykiatrisk service på lokalsykehus/kommunenivå supplert med den pågående reorganisering av den psykiatriske service på fylkesnivå med basis i nedbygging, standardheving og differensiering av landets psykiatriske sykehus, styrking av de eksisterende psykiatriske sentralsykehus — avdelinger samt videreutvikling av sykehjem/ettervernshjem/vernedede bo- og sysselsettings-tilbud . . .

Et hovedproblem på (det barnepsykiatriske) området har vært rekruttering og spredning av spesialister . . . I tillegg til en videreutvikling av det barnepsykiatriske behandlings- og utredningsapparat med basis i poliklinikker, klinikker og behandlingshjem, er det presserende i dag det praktisk talt udekkete behov for barnepsykiatrisk konsulenttjeneste spesielt til de pediatriiske avdelinger. Psykosomatisk problematikk og ikke minst økt innsikt i behovet for barnepsykiatrisk hjelp til kronisk syke barn og deres familier aksentuerer nødvendigheten av en intensivt utbygging av den barnepsykiatriske spesialisttjeneste». (p. 1222).

Det opplyses i utredningen at det for tiden er ca. 35 spesialister i psykiatri som innehar utdanningsstillinger og at det er ca. 50 faste stillinger som er uten søkere. Det blir nevnt at det er ca. 40 privatpraktiserende spesialister og at faget er godt egnet for selvstendig spe-

Stand og Forening

sialistpraksis fordi investerings- og driftskostnader er lave og fordi pasientenes individuelle behandlingsbehov i særlig grad blir tatt vare på gjennom privatpraksis. Alt i alt er det for øyeblikket 248 utdanningsstillinger på det voksenpsykiatriske området.

Om barnepsykiatri blir det fremholdt at fordelingen mellom faste stillinger og utdanningsstillinger for øyeblikket er 61 til 36. Det opplyses at 27 faste stillinger er ubesatt og at 3 spesialister p.t. sitter i utdanningsstillinger. Barnepsykiatrisk privatpraksis forekommer praktisk talt ikke.

Norsk Psykiatrisk Forening har satt seg som mål at tallet på psykiaterstillinger bør økes fra dagens 527 til 732 stillinger i 1990. Dette representerer en stillingstilvekst på 36 %.

Norsk Barnepsykiatrisk Forening har på sin side gått inn for at barnepsykiatertallet bør økes fra dagens 97 stillinger til 146 stillinger i 1990. Dette tilsvarer en vekst på 51 %.

Tabell 1 gir en oversikt over fordelingen mellom faste stillinger og utdanningsstillinger for hver av de to spesialiteter oppdelt på de

forskjellige fylker, og en angivelse av hvilke utbyggingsplaner som er blitt lansert av de to spesialistforeninger.

Det er grunn til å peke på at disse utbyggingsplaner blir møtt med følgende kommentar i Stillingsstrukturutvalgets innstilling: «Utvalget vil presisere at den skisserte økning i antall stillinger som fremgår av tabellen representerer spesialistforeningens ønsker.» (p. 1223).

Innstillingen inneholder også en kort omtale av helsevernet for psykisk utviklingshemmede. Det blir her sagt at man på et helt foreløpig grunnlag har kommet frem til et stillingsbehov for psykiatere/barnepsykiatere på ca. 30. Disse bør knyttes til HVPU-teamene og multihandicap-institusjonene på følgende måte: En stilling bør knyttes til HVPU-teamene i hvert fylke — hvilket utgjør 19 stillinger. Dette er imidlertid for lite — når det gjelder HVPU i Oslo, Hordaland og Sør-Trøndelag og muligens også Troms. De resterende stillinger forutsettes derfor fordelt på disse lokaliteter — uten

Tabell 1: De psykiatriske spesialistforeningenes utbyggingsplaner for tidsrommet 1983—1990.

Fylke	Psykiatri 1982			Barnepsykiatri 1982			Utbyggingsplan 1990			
	Faste stillinger	Utdanningsstillinger	Totalt	Faste stillinger	Utdanningsstillinger	Totalt	Psykiatri		Barnepsykiatri	
							Ant. st.	Vekst % 1983-90	Ant. st.	Vekst % 1983-90
Østfold.....	12	9	21	5	1	6	35	67	7	17
Akershus.....	10	16,5	26,5	4	4	8	56	111	13	63
Oslo.....	74	73	147	20	19	39	147	0	48	23
Hedmark.....	9	9	18	2	0	2	39	61	4	100
Oppland.....	9	5	14	2	0	2	28	100	5	150
Buskerud.....	13	6	19	2	0	2	32	68	4	100
Vestfold.....	9	4	13	3	1	4	27	108	6	50
Telemark.....	8	6	14	2	1	3	23	64	4	33
Aust-Agder.....	6	5	11	1	0	1	14	27	3	200
Vest-Agder.....	11	9	20	1	0	1	20	0	3	200
Rogaland.....	20	14	34	2	1	3	45	32	4	33
Hordaland.....	24	29	53	4	3	7	58	9	10	43
Sogn og Fjordane.....	7	6	13	1	1	2	16	23	4	100
Møre og Romsdal.....	15	6	21	3	1	4	36	71	4	0
Sør-Trøndelag.....	13	12	25	3	2	5	37	48	8	60
Nord-Trøndelag.....	8,5	7	15,5	1	0	1	20	29	3	200
Nordland.....	13,5	11	24,5	3	1	4	36	47	6	50
Troms.....										
Finmark.....	10	10	20	2	1	3	34	70	10	233
Riksinstitusjoner.....	17	10,5	27,5	—	—	—	29	5	—	—
Hele landet.....	289	248	537	61	36	97	732	36	146	51

Stand og Forening

at det for tiden er mulig å angi noe mer eksakt om stillingsbehovet på de enkelte steder.

Psykiaterforeningene går altså inn for en stillingsekspansjon på 40-50 % for den nærmeste 7-års periode. Det er interessant å merke seg at tilgangen på nye psykologer vil gi en tilsvarende prosentvekst — forutsatt at den nåværende utdanningskapasitet opprettholdes.

Det er vanskelig å trekke noen bestemte konklusjoner på grunnlag av det fremlagte tallmaterialet. Et poeng synes allikevel klart: Det vil i tiden som kommer oppstå behov for samordnede utbyggingsplaner for nærbeslektede profesjoner. Disse vil mer og mer måtte finne seg i å virke innenfor nokså fastlagte økonomiske totalrammer. Den tid er definitivt forbi da det var et underskudd på faglært arbeidskraft innenfor det psykiske helsevern — med de ekspansjonsmuligheter dette innbød til for ekspansive yrkesgrupper.

Referanser

- Christiansen, B. Arbeidsmarkedet for psykologer i dag og i morgen. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 1983, 20, 91-99.
- Lund, B. L. et al. Den Norske Lægeforenings interne utvalg for revurdering av stillingsstrukturen ved sykehus. Delinnstilling avgitt 14. januar 1983. *Tidsskrift for Den Norske Lægeforening*, 1983, 103, 1195-1229.